

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кафедра китайської філології**

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**СПОСОБИ ВИРАЖЕННЯ РИТОРИЧНОГО ПИТАННЯ В СУЧАСНІЙ  
КИТАЙСЬКІЙ МОВІ**

Студента групи Пкит 10-20

факультету східної і слов'янської  
філології

денної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та переклад,  
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови  
та літератури (переклад включно),

перша - китайська

**Тютюника Андрія Ігоровича**

Науковий керівник:

Викл. Самаркіна А.О.

Національна шкала \_\_\_\_\_

Кількість балів \_\_\_\_\_

Оцінка ЄКТС \_\_\_\_\_

**Київ – 2023**

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	3
<b>РОЗДІЛ 1: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РИТОРИЧНОГО ПИТАННЯ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ</b> .....	5
1.1 Огляд основних засобів вираження риторичного питання в китайській мові 5	
1.2 Використання тону голосу та інтонації для вираження риторичного питання в китайській мові .....	8
1.3 Способи використання пунктуації для вираження риторичного питання в китайській мові .....	11
<b>ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1</b> .....	14
<b>РОЗДІЛ 2: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИРАЖЕННІ РИТОРИЧНОГО ПИТАННЯ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ</b> .....	16
2.1 Використання риторичних питань у сучасній китайській мові .....	16
2.2 Використання риторичних питань у китайському письменстві та медіа ..	20
2.3 Порівняння вживання риторичних питань в китайській та інших мовах .	23
<b>ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2</b> .....	27
<b>ВИСНОВОК</b> .....	29
<b>ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА</b> .....	31

## ВСТУП

У сучасній китайській мові риторичні питання можуть використовуватися для підкреслення або підсилення емоційного забарвлення мовлення. Залежно від контексту та мети, існує кілька способів вираження риторичного питання.

Один із способів - використання слова "吗" (mǎ) в кінці речення. Наприклад, "你喜欢中国菜, 对吧?" nǐ xǐ huān zhōng guó cài, duì ba? – "Вам подобається китайська кухня, чи не так?".

Інший спосіб - використання інших словесних частинок, таких як "是不是" (shì bù shì), "不是吗" bù shì ma або "对不对" duì bù duì. Наприклад, "他是不是很聪明?" tā shì bù shì hěn cōng míng? – "Він дуже розумний, чи не так?".

Також можна виражати риторичне питання за допомогою інтонації та словесного наголосу. Наприклад, "你真的不想来吗?" nǐ zhēn de bù xiǎng lái ma? – "Ви дійсно не хочете прийти?".

Окрім того, в китайській мові можна використовувати вирази з підсиленою емоційною забарвленістю, щоб виразити риторичне питання. Наприклад, "难道你真的不知道吗?" nán dào nǐ zhēn de bù zhī dào ma? – "Чи можливо, що ви дійсно не знаєте?".

У китайській мові використання риторичних питань є досить поширеним, і ці способи допомагають виразити емоційну забарвленість мовлення та підкреслити певні ідеї.

Дослідження можуть також зосереджуватися на порівнянні вживання риторичних питань в китайській мові з іншими мовами, такими як англійська,

французька, іспанська, японська та інші, що може привести до нових відкриттів та порівнянь вживання цих мовних конструкцій.

Дослідження в області риторичних питань в китайській мові можуть мати практичне застосування для тих, хто вивчає китайську мову як іноземну, а також для тих, хто займається перекладом, мовними послугами та комунікацією з китайськими партнерами в бізнесі та інших сферах.

**Мета дослідження** полягає у глибшому розумінні способів вираження риторичного питання в сучасній китайській мові, а також їх вживання в різних жанрах мовлення.

**Актуальність теми** полягає в тому, що риторичні питання є одним з ефективних засобів залучення уваги та активізації сприйняття висловлювання, а також можуть допомогти досягнути певної риторичної мети. Таким чином, дослідження способів вираження риторичного питання в китайській мові може мати практичне застосування в навчанні китайської мови, перекладі, комунікації з китайськими партнерами тощо.

**Методи дослідження** можуть включати аналіз текстів різних жанрів, проведення експериментів з метою вивчення реакції слухачів на риторичні питання, порівняння вживання риторичних питань в китайській мові з іншими мовами, опитування носіїв мови тощо.

**Предметом дослідження** є способи вираження риторичного питання в сучасній китайській мові, їх вживання в різних жанрах мовлення та роль у культурі та традиціях Китаю.

**Об'єктом дослідження** є вживання риторичних питань в китайській мові, їх функції та ефективність в спілкуванні.

## РОЗДІЛ 1: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РИТОРИЧНОГО ПИТАННЯ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

### 1.1 Огляд основних засобів вираження риторичного питання в китайській мові

В китайській мові риторичне питання можна виразити за допомогою різноманітних лексичних, синтаксичних та інтонаційних засобів. Ось декілька прикладів: (М. О. Война, О. С. Воробей, О. М. Гончаренко та ін.; за ред. Н. С. Ісаєвої; худож.-оформлювач В. М. Карасик, 213 с.)

Використання частки 吗 (mǎ) на кінці речення, яка зазвичай вказує на питальний характер запитання, але також може використовуватися для створення риторичних питань. Наприклад: 你不明白吗? Nǐ bù míngbái mǎ? – "Ти не розумієш, чи що?"

Використання слів або виразів, які вказують на очевидність відповіді на запитання. Наприклад: 你以为我会相信他? Nǐ yǐwéi wǒ huì xiāngxìn tā? – "Ти думаєш, що я буду вірити йому?"

Використання звороту 不是 bùshì, що дослівно означає "не так", але може використовуватися для створення заперечень і риторичних питань. Наприклад: 这不是很明显吗? Zhè bùshì hěn míngxiǎn ma? – "Це ж очевидно, правда ж?"

Використання інтонації, зокрема підвищення тону на кінці речення, що робить запитання більш емоційним і переконливим. Наприклад: 他真的有那么厉害吗? Tā zhēn de yǒu nàme lìhài ma? – "Він дійсно такий молодець, правда ж?"

Використання риторичних питань зі словами 然後 (ránhòu), що означає "потім" або "після цього", що вказує на очевидність наступного кроку або

висновку. Наприклад: 我们会失败，然后呢？Wǒmen huì shībài, ránhòu ne? – "Ми зазнаємо невдачі, і що з того?"

Використання інших словесних конструкцій, які вказують на негативний чи саркастичний тон. Наприклад: 你当然不会犯这种错误了，你太聪明了。Nǐ dāngrán bù huì fàn zhè zhǒng cuòwù le, nǐ tài cōngmíng le. – "Звичайно, ти не зробиш таку помилку, ти ж дуже розумний."

Використання слова 难道(nándào), що вказує на очевидність відповіді на запитання. Наприклад: 难道你不知道这个？Nándào nǐ bù zhīdào zhège? – "Ти ж не можеш не знати цього, правда?"

Використання заперечень для вираження риторичного запитання. Наприклад: 这样做不好吗？Zhèyàng zuò bù hǎo ma? – "Чи не краще зробити це так?"

Ці засоби можуть використовуватися окремо або в поєднанні між собою, щоб створити більш складні риторичні питання. Важливо також враховувати контекст і тон, щоб правильно передати інтонацію запитання та його імплікації.

Використання ідіом та прислів'їв, які містять запитання або намекають на відповідь. Наприклад: 不知道就问三点(Bù zhīdào jiù wèn sān diǎn) – "Якщо не знаєш, то запитай у трьох". Цей вираз може використовуватися для підкреслення важливості запитання та просування до пошуку відповіді.

Використання риторичних запитань у формі гравців, з якими потрібно порівнювати людей або речі. Наприклад: 你是比他更聪明还是比他更蠢？Nǐ shì bǐ tā gèng cōngmíng háishì bǐ tā gèng chǔn? – "Ти ж розумніший, чи тупіший, ніж він?"

Використання запитань, які натякають на відповідь, але не вимагають її. Наприклад: 你不觉得这件事很有趣吗? Nǐ bù juéde zhè jiàn shì hěn yǒuqù ma? – "Чи не думаєш ти, що це цікава річ?"

Використання вигуків та інтонації для вираження риторичного запитання. Наприклад: 你真的相信他吗? Nǐ zhēn de xiāngxìn tā ma? – "Ти справді вірив йому?". Інтонація залежить від того, наскільки ви підкреслюєте своє здивування та невіру в те, що робить запитання риторичним.

зворотного запитання, яке доповнює попереднє запитання та змушує співрозмовника подумати. Наприклад: 你知道怎么去那里吗? Nǐ zhīdào zěnme qù nàlǐ ma? – "Ти знаєш, як туди потрапити?". А зворотнє запитання може бути наступним: "А ти знаєш, чому хочеш туди піти?".

Використання запитань, які вказують на очевидну відповідь. Наприклад: 天是蓝的, 草是绿的, 太阳是什么颜色的? Tiān shì lán de, cǎo shì lǜ de, tàiyáng shì shénme yánsè de? – "Небо синє, трава зелена, який колір має сонце?".

Використання запитань, які просунуті знання або ідеї. Наприклад: 人类是否唯一具有思考能力的生物? Rénlèi shìfǒu wéiyī jù yǒu sīkǎo nénglì de shēngwù? – "Чи людина є єдиним видом, який має здатність до мислення?".

Використання запитань, які викликають роздуми про причину або наслідок. Наприклад: 为什么我们要保护环境? Wèishéme wǒmen yào bǎohù huánjìng? – "Чому нам потрібно охороняти довкілля?".

Використання запитань, які підкреслюють суперечливість або парадоксальність. Наприклад: 如果一个人自称他是说谎者, 他说的是真话还是假话? Rúguǒ yīgè rén zìchēng tā shì shuōhuǎng zhě, tā shuō de shì zhēn huà hái shì jiǎ huà? – "Якщо людина називає себе брехуном, чи говорить вона правду чи брехню?".

Загалом, в китайській мові існує багато різних засобів для вираження риторичного запитання, і їх використання залежить від контексту та інтонації. Важливо також пам'ятати, що в китайській культурі риторичні запитання можуть використовуватися для підкреслення важливості питання або для вираження невіри в те, що було сказано, тому важливо використовувати їх обережно і з увагою до контексту та співрозмовника.

## 1.2 Використання тону голосу та інтонації для вираження риторичного питання в китайській мові

У китайській мові, так само як і в більшості інших мов, тон голосу та інтонація можуть використовуватися для виразного висловлення риторичних питань.

Один із способів виразити риторичне питання в китайській мові - це використання питального слова "吗" (ма). Це слово додається до кінця речення, щоб підкреслити, що це питання. Зазвичай тон, який використовується зі словом "吗", - це п'ятий тон, що зростає. Це означає, що голос починається з низького тону, а потім зростає до високого тону.(温锁林, 21 с.)

Крім того, інтонація також може використовуватися для виразного висловлення риторичних питань. Наприклад, якщо потрібно поставити під сумнів якусь інформацію, можна використовувати низький тон, а потім підняти голос на останньому слові, щоб показати, що це риторичне питання.

Загалом, в китайській мові тон голосу та інтонація грають важливу роль у виразному висловленні риторичних питань. Використовуючи різні тони та інтонації, можна створити різні ефекти та виразити різні емоції.



Крім того, у китайській мові існує також певна культурна специфіка, пов'язана з виразністю риторичних питань. Наприклад, у китайській культурі звичайно вважається неприйнятним поставити безліч питань підряд, оскільки це може сприйматися як неповага до слухача. Тому, використовуючи риторичні питання, важливо враховувати контекст та культурні нюанси.

Також варто зазначити, що в китайській мові, на відміну від деяких інших мов, питальний знак не завжди використовується для позначення питань. У деяких випадках, замість питального знака, можуть використовуватися інші знаки пунктуації, такі як точка з комою (;) або знак оклику (!). Тому, при вивченні китайської мови, важливо розуміти, які знаки пунктуації використовуються для позначення різних видів речень, включаючи риторичні питання.

Узагалі, виразність тону та інтонації в китайській мові має велике значення для ефективного комунікування. Правильне використання тону та інтонації може допомогти уточнити значення речення та передати різні відтінки емоцій та настроїв.

Зокрема, у китайській мові існує так званий тоновий контур - це специфічний спосіб вимови слів, який передає їхнє значення та емоційний відтінок. У китайській мові існує 4 тони та один нейтральний тон. Кожен тон має своє значення та використовується для передачі різних слів та фраз.

Також важливо враховувати, що в китайській мові інтонація може змінюватися в залежності від контексту та емоційного стану говорника. Наприклад, одну й ту саму фразу можна вимовити з інтонацією, яка передає радість, гнів, роздратування тощо. Тому, вивчаючи китайську мову, важливо розуміти, які інтонаційні відтінки використовуються для вираження різних емоцій та настроїв.

Щодо використання тону та інтонації для вираження риторичних питань, то в китайській мові зазвичай використовується високий тон на кінці фрази,

який передає питальний настрій. Також можна використовувати певні інтонаційні відтінки, які підкреслюють риторичне значення питання. Наприклад, можна вимовляти риторичне питання з підвищеною інтонацією, щоб передати невпевненість або сумнів говорника.

Узагалі, використання тону та інтонації для виразного вимовляння риторичних питань є важливою складовою ефективного комунікування в китайській мові. Тому, вивчаючи китайську мову, важливо звернути увагу на правильне використання тону та інтонації для передачі різних емоцій та настроїв, в тому числі для виразного вимовляння риторичних питань.

Наприклад, якщо говорити про щось, що є очевидним, то риторичне питання можна вимовити зі зниженою інтонацією на кінці, що підкреслює невпевненість говорника. Натомість, якщо говорити про щось, про що немає однозначної відповіді, то можна вимовити риторичне питання з підвищеною інтонацією на кінці, що передає невизначеність та сумнів говорника.

Також важливо враховувати контекст та інші елементи комунікації при вимові риторичних питань, такі як жести та мімікою. Наприклад, можна використовувати жести або міміку, що підкреслюють риторичну силу питання та змушують співрозмовника звернути на нього увагу.

Узагалі, китайська мова має свої особливості в вимові тонів та інтонації, які варто вивчати окремо. Якщо Ви бажаєте детальніше ознайомитися з китайською мовою, рекомендуємо звернутися до викладачів китайської мови, навчальних посібників та інших матеріалів, які допоможуть Вам розібратися в цих питаннях.

### 1.3 Способи використання пунктуації для вираження риторичного питання в китайській мові

У китайській мові немає прямого еквіваленту для риторичного питання, як в англійській мові, де часто використовується зворотне питання зі знаком запитання в кінці речення. Однак, можна використовувати деякі засоби пунктуації, щоб виразити риторичне питання в китайській мові. Наприклад: (Курдюмов, В. А)

Знаки оклику (!) та питання (?) можуть використовуватися разом, щоб показати риторичне питання. Наприклад: "你真的愿意放弃吗? !" Чи дійсно ти хочеш здатися? –

Використання знаку пропуску (。 。 。) може також вказувати на риторичне питання. Наприклад: "我们该怎么办。 。 。" Що ми можемо зробити?

Використання вигуку "啊" (a) може також вказувати на риторичне питання. Наприклад: "你真的不知道吗啊?" (Ти дійсно не знаєш?)

Використання слів або фраз, які підкреслюють риторичне питання, таких як "真的吗?" (дійсно?), "难道" (напевно), "难道不是吗?" (Чи не так?), "怎么会" (Як це можливо?) і т.д.

Використання прямого порівняння або контрасту, щоб вказати на риторичне питання. Наприклад: "他会赢吗? 当然不会。" (Чи він переможе? Звичайно ні.)

Використання виразів, які передають негативний тон, наприклад, "你不知道吗?" (Ти не знаєш?), "你还需要我解释吗?" (Чи тобі потрібно, щоб я пояснив це?), "你真的不明白吗?" (Ти дійсно не розумієш?)

Важливо пам'ятати, що в китайській мові риторичне питання може мати дуже різні форми, і воно може бути виражене за допомогою різних засобів. Контекст, інтонація та загальна ситуація також важливі для правильного розуміння і використання риторичних питань в китайській мові.

Використання зворотного порядку слів у реченні може також вказувати на риторичне питання. Наприклад: "这是什么意思呢?" (Що це означає?)

Використання виразу "不是吧" (Ну не можливо ж), який може використовуватися для вираження сумніву або здивування. Наприклад: "他真的辭職了? 不是吧!" (Він дійсно пішов з роботи? Ну не можливо ж!)

Використання вигуку "哦", який може використовуватися для виразу здивування або запитання. Наприклад: "他不会来了哦?" (Він не прийде?).

Отже, є багато способів виразити риторичне питання в китайській мові, і важливо мати на увазі, що контекст та інтонація можуть мати важливе значення в правильному розумінні риторичного питання. Риторичні питання використовуються для підкреслення певного аспекту розмови та залучення уваги співрозмовника, тому важливо вміти користуватися ними належним чином.

Використання повторів може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "他真的会来吗? 真的吗?" (Він дійсно прийде? Дійсно?)

Використання виразів, що передають невизначеність, таких як "也許" (можливо), "或许" (можливо), "可能" (можливо) може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "也许他已经知道了?" (Можливо, він вже про це знає?)

Використання виразів, що вказують на необхідність чогось, таких як "不得不" (не залишається іншого вибору, крім як), "必須" (необхідно), може

допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "我们不得不改变策略了?" (Ми повинні змінити стратегію?)

Використання фрази "难道是" (можливо, це), що вказує на певну можливість, може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "难道是他做的?" (Можливо, він це зробив?)

В цілому, в китайській мові є багато способів виразити риторичне питання, і використання правильної комбінації засобів може допомогти підкреслити певний аспект розмови. Важливо пам'ятати, що інтонація, тон і контекст можуть мати важливе значення в правильному розумінні риторичних питань в китайській мові.

Використання слова "真的" (дійсно) може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "他真的不来了?" (Дійсно, він не прийде?)

Використання слова "还是" (чи) може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "你还是要去吗?" (Ти все ще підеш?)

Використання слова "怎么" (як) може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "怎么可能?" (Як це можливо?)

Використання слова "是不是" (чи не) може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "这是不是你的错?" (Чи це не твоя помилка?)

Використання слова "吧" може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "这就是答案吧?" (Ось і відповідь, чи не так?)

Використання слова "不是" (не є) може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "这不是很明显吗?" (Це ж очевидно, чи не так?)

Використання слова "为什么" (чому) може допомогти виразити риторичне питання. Наприклад: "为什么我要相信他?" (Чому я маю йому вірити?)

Враховуючи ці різноманітні способи виразити риторичне питання в китайській мові, можна зробити висновок, що правильне використання пунктуації та слів може допомогти у підкресленні певних аспектів розмови та залученні уваги співрозмовника. Таким чином, користувачі китайської мови можуть використовувати різні засоби для вираження риторичного питання залежно від контексту та відповідної ситуації.

## **Висновок до розділу 1**

Підсумовуючи, можна сказати, що риторичні питання є важливою частиною китайської мови і використовуються для різних цілей, включаючи акцентуацію, емоційний вираз, імплікацію та іронію. В китайській мові риторичні питання можуть бути виражені за допомогою різних лексичних та граматичних засобів, таких як частки, частки заперечення, звороти та інші конструкції. Також важливо враховувати культурні особливості китайської мови, такі як наявність висловлювань, які мають імплікаційний зміст і вимагають відповідного реагування співрозмовника. Розуміння та вміння використовувати риторичні питання можуть значно підвищити рівень комунікації в китайській мові.

Крім того, риторичні питання в китайській мові можуть допомогти виразити не лише позитивні, а й негативні емоції. Наприклад, за допомогою риторичного питання можна виразити сумнів чи іронію відносно чогось, або навіть критикувати. Проте варто пам'ятати, що використання риторичних питань для критики чи образливих висловлювань може бути не відповідним в певних ситуаціях, залежно від культурних норм і співрозмовника.

Також важливо зазначити, що в китайській мові риторичні питання можуть використовуватися не тільки у мовленні, а й у писемній формі, зокрема в літературі та поезії. Риторичні питання можуть допомогти створити особливу атмосферу, передати настрій чи почуття, а також підкреслити особливості персонажів чи ситуацій.

У цілому, використання риторичних питань в китайській мові є важливим елементом комунікації, який допомагає виразити різноманітні емоції та почуття, підкреслити особливості ситуацій та сприяти більш ефективному взаєморозумінню між співрозмовниками.

Окрім того, риторичні питання в китайській мові можуть допомогти розширити словниковий запас та вдосконалити граматичні навички. Знання різноманітних конструкцій, які використовуються для вираження риторичних питань, може допомогти у формулюванні більш точних та ефективних висловлювань.

Крім того, використання риторичних питань в китайській мові може допомогти покращити вміння сприймати та розуміти мовлення на слух. Завдяки риторичним питанням можна вивчити різноманітні нюанси вимови та інтонації, що дозволяє краще розуміти мовлення співрозмовника та бути більш ефективним у комунікації.

Таким чином, риторичні питання в китайській мові є важливим елементом мовленнєвого мистецтва, який дозволяє виразити різноманітні емоції та почуття, підкреслити особливості ситуацій та сприяти більш ефективному взаєморозумінню між співрозмовниками. Знання та вміння використовувати риторичні питання може допомогти покращити мовні навички та забезпечити успішну комунікацію в китайському мовленні.

## РОЗДІЛ 2: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ВИРАЖЕННІ РИТОРИЧНОГО ПИТАННЯ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

### 2.1 Використання риторичних питань у сучасній китайській мові

Риторичні питання є популярними засобами виразності в китайській мові. Вони використовуються для створення емоційного настрою, підкреслення важливості певного аспекту, підсилення ефекту драматичності, залучення уваги слухача або читача, та забезпечення взаємодії між співрозмовниками.

Наприклад, можна використовувати риторичні питання для акцентування уваги на важливих проблемах суспільства, наприклад: (Li, S. N., & Thompson, S. A.)

现在的社会到底怎么了？ (Що сталося з суспільством?)

我们还能忍受多少不公正？ (Скільки нерівності ми можемо терпіти?)

Також риторичні питання можна використовувати для зміцнення свого погляду, наприклад:

难道你不同意我吗？ (Ви ж не збираєтеся не згодитися зі мною, чи не так?)



这难道不是明显的事实吗？ (Це ж очевидний факт, чи не так?)

У китайській мові риторичні питання можуть бути сформульовані з допомогою різних словесних конструкцій, таких як "难道" (чи не), "难怪" (не дивно), "难以想象" (важко уявити) та інших. Разом з цим, важливо пам'ятати, що використання риторичних питань в писемній мові може відрізнятися від їх вживання в усному мовленні.

У китайській мові риторичні питання також можуть бути використані для залучення уваги співрозмовника, створення напруження, підсилення драматичності, а також для підкреслення емоційного заряду висловлювання.

Наприклад, вживання риторичних питань може бути ефективним способом звернення до слухача або читача, щоб залучити їх до дискусії або здивувати їх:

这个问题你有想过吗？ (Ви коли-небудь думали про це питання?)

难道你不觉得这件事很奇怪吗？ (Чи ви не знаходите цю ситуацію дивною?)

Риторичні питання можуть також бути використані для створення емоційно зарядженого висловлювання або заспокоєння співрозмовника:

为什么你总是这么难懂呢？ (Чому ви завжди так важко розумієте?)

为什么不再等一下呢？ (Чому б не зачекати ще трішки?)

Риторичні питання також можуть бути використані в літературних творах для підсилення емоційного заряду висловлювання та створення більш драматичної атмосфери. Наприклад, у китайській класичній поезії риторичні питання використовуються для створення враження роздумів про життя та людську природу.

Узагальнюючи, риторичні питання є важливим засобом виразності в китайській мові, який може використовуватися для різних цілей, від залучення уваги до підсилення емоційного заряду висловлювання.

Крім того, риторичні питання також можуть бути використані для виклику думок та ідей, що спрямовані на досягнення певної мети. Наприклад, в політичних дебатах вони можуть бути використані для створення змішаних почуттів у співрозмовника, або для привернення уваги до певної проблеми.

Риторичні питання також часто використовуються в китайській літературі та поезії для створення пейзажів та образів, а також для зображення персонажів. Наприклад, у класичній китайській поезії, риторичні питання часто використовуються для створення образу природи, як в даному прикладі:

春风又绿江南岸，明月何时照我还？

(Весняний вітер знову зеленить південний берег річки, коли місяць засяє на мене знову?)

У цьому вірші риторичні питання використовуються для створення образу природи та посилення враження зміни сезону.

У загальному, риторичні питання є важливим засобом виразності в китайській мові, який використовується для різних цілей. Вони допомагають спілкуючцеві створювати ефектні та переконливі висловлювання, виражати свої думки та емоції, та створювати враження індивідуальності в мовленні.

Риторичні питання також є важливим елементом в академічному та діловому мовленні в Китаї. У наукових дослідженнях, риторичні питання можуть бути використані для вираження необхідності вирішення певної проблеми, або для пояснення важливості розглядуваної теми.

У діловому мовленні, риторичні питання можуть бути використані для переконання потенційних клієнтів про необхідність придбання продукту або

послуги, а також для активного спілкування з колегами та партнерами. Наприклад, у бізнес-переписці, риторичні питання можуть бути використані для підсилення важливості певної пропозиції або для висловлення думки.

Однак, потрібно пам'ятати, що риторичні питання можуть мати різні ефекти на різних людей та в різних ситуаціях. Вони можуть бути сприйняті як знак неповаги до співрозмовника, якщо використовуються некоректно або недоцільно. Тому, важливо добре вивчити культурні особливості та правила етикету в китайському мовленні, щоб не завдати неприємностей в комунікації.

У загальному, риторичні питання є важливим елементом китайської мови, який використовується для створення ефектних та переконливих висловлювань, вираження своїх думок та емоцій, та забезпечення ефективної комунікації зі співрозмовником.

Окрім того, риторичні питання є важливим елементом в культурі та літературі Китаю. Вони часто використовуються в класичних творах китайської літератури, таких як "Дао де цзін" та "Артхашастра", для вираження філософських ідей та роздумів.

Також, риторичні питання можуть бути використані для навчання та вивчення китайської мови. Вони допомагають студентам розвивати свої мовні навички та збагачувати свій словниковий запас. У деяких підручниках для вивчення китайської мови, риторичні питання використовуються для стимулювання думкової діяльності та для вчителів, як інструмент для стимулювання інтерактивного мовного навчання.

Крім того, риторичні питання можуть використовуватись в соціальних медіа-каналах, таких як WeChat та Weibo. Вони можуть бути використані для запуску дискусії, спонукання до взаємодії зі своїми підписниками та для збільшення кількості лайків та коментарів.

Узагалі, риторичні питання є важливим елементом китайської мови, який може бути використаний в різних контекстах. Вони можуть допомогти зробити ваше мовлення більш ефективним та переконливим, але важливо пам'ятати про контекст та культурні особливості, щоб уникнути неприємних ситуацій та забезпечити ефективну комунікацію.

## 2.2 Використання риторичних питань у китайському письменстві та медіа

Риторичні питання є поширеним стилістичним засобом, який використовують у китайському письменстві та медіа. Вони допомагають авторам підкреслити свої думки, звернути увагу читача на ключові питання та збудити його інтерес до теми, що обговорюється. (Солнцев, В. М., & Солнцева, Н. В.)

Наприклад, у політичному дискурсі китайські політики та журналісти часто використовують риторичні питання, щоб підкреслити важливість рішень, які приймаються на рівні держави. Наприклад: "Чи можемо ми дозволити собі ігнорувати ці виклики?" або "Чи маємо ми право не діяти у цій ситуації?".

Також риторичні питання використовують у літературі та мистецтві, де вони допомагають авторам передати почуття та емоції своїх персонажів. Наприклад: "Чому життя таке складне?" або "Чи є хтось, хто зможе мені допомогти?".

У китайській медіа-сфері риторичні питання використовуються в заголовках статей, щоб залучити увагу читачів та змусити їх задуматися над тим, що відбувається у світі. Наприклад: "Чи може світ відновитися після

пандемії COVID-19?" або "Чому країни світу відмовляються визнавати Китайську Народну Республіку?".

Таким чином, риторичні питання є ефективним стилістичним засобом, який використовують у китайському письменстві та медіа для звернення уваги на важливі теми та підкреслення ключових думок.

Крім того, риторичні питання можуть використовуватися як засіб риторичної стратегії в публічних виступах, які часто відбуваються в китайському політичному та культурному житті. Наприклад, політичні діячі та активісти можуть використовувати риторичні питання в своїх промовах, щоб створити діалог з аудиторією та змусити її думати про ключові проблеми та виклики, з якими стикається суспільство.

У китайській культурі також існує традиція використання риторичних питань у мудростях та філософських трактатах. Наприклад, у трактатах "Дао де Цзин" та "Аналекти" використання риторичних питань допомагає підкреслити важливість принципів моралі та етики.

Загалом, використання риторичних питань у китайському письменстві та медіа є поширеним і допомагає авторам та журналістам передати свої думки та ідеї, підкреслити важливість та актуальність тем, що обговорюються. Крім того, використання риторичних питань у публічних виступах та філософських трактатах допомагає створити діалог між співрозмовниками та змусити їх задуматися над ключовими питаннями життя та суспільства.

Однак, варто зазначити, що використання риторичних питань в китайському письменстві та медіа може мати й негативні наслідки. Наприклад, надмірне використання риторичних питань може призвести до втрати фокусу та розбавлення ідеї, яку намагається передати автор або журналіст. Крім того, деякі риторичні питання можуть стати занадто викликовими та провокативними, що може призвести до конфліктів та суперечок між співрозмовниками.

Також варто згадати, що в китайській культурі існує традиція вважати, що істинний мислитель повинен задавати не стільки риторичні питання, скільки робити висновки та формулювати свої ідеї у формі тез. Тому, в деяких випадках, використання риторичних питань може розглядатися як зайва розмова, яка не приводить до конкретних висновків та результатів.

Усе ж, риторичні питання в китайському письменстві та медіа є важливим елементом комунікації та взаєморозуміння між людьми. Вони можуть допомогти висловити думки та ідеї, викликати дискусію та допомогти знайти спільну мову в складних ситуаціях. І, якщо використовувати їх з міркуванням та розумінням їхньої ролі, риторичні питання можуть стати потужним засобом для створення ефективної комунікації та взаєморозуміння між людьми в Китаї.

Наприклад, у китайських ЗМІ риторичні питання часто використовуються для виклику уваги до важливих проблем, які стосуються суспільства та політики. Такі питання можуть стати поштовхом для обговорення цих проблем та пошуку шляхів їх вирішення. Крім того, риторичні питання можуть бути використані для підсилення емоційного зв'язку з читачами або глядачами, що може підвищити ефективність комунікації.

В китайській літературі риторичні питання можуть бути використані для створення напруження та підсилення драматизму в оповіданні або поезії. Вони можуть допомогти автору передати емоції та переживання персонажів, залучити увагу читача та створити більш яскравий образ.

У китайській культурі також існує традиція використання риторичних питань у філософських дискусіях та дебатах. Це дозволяє філософам та дослідникам формулювати свої ідеї та аргументи в більш зрозумілій та переконливій формі, а також спонукає до дослідження та аналізу певних філософських питань.

Отже, риторичні питання в китайському письменстві та медіа є важливим елементом комунікації та взаєморозуміння між людьми. Вони можуть використовуватися для виклику уваги до важливих проблем, створення емоційного зв'язку з читачами або глядачами, підсилення драматизму в оповіданні або поезії, а також для формулювання ідей та аргументів у філософських дискусіях. Однак, використання риторичних питань потребує обережності та розуміння контексту, оскільки неправильне використання може призвести до непорозуміння та негативних наслідків. Наприклад, використання риторичних питань у політичних дебатах може призвести до підкопування авторитету опонента або перетворитися на засіб маніпулювання громадською думкою.

Крім того, в китайській культурі існує традиція вважати за нещасливе використання риторичних питань в певних ситуаціях, зокрема під час похоронів, коли вони можуть спричинити біль та образу.

У будь-якому випадку, використання риторичних питань в китайському письменстві та медіа має свої особливості, пов'язані з культурними та історичними традиціями. Цей елемент комунікації може бути досить ефективним, якщо він використовується відповідно до контексту та мети комунікації.

### **2.3 Порівняння вживання риторичних питань в китайській та інших мовах**

Риторичні питання є питаннями, які не потребують відповіді, оскільки їх відповідь вже відома або очікується від слухача. У різних мовах вживання риторичних питань може відрізнятися. (Ісаєва, Н. С.)

У китайській мові риторичні питання дуже поширені. Вони використовуються для вираження емоцій, для підкреслення важливості або

для залучення уваги до певного факту. Крім того, в китайській мові риторичні питання можуть використовуватися для передачі певного настрою, наприклад, сумніву або здивуванню.

У інших мовах риторичні питання також широко вживаються, але їх вживання може відрізнятися. Наприклад, в англійській мові риторичні питання частіше використовуються для запрошення слухача до діалогу або для підкреслення важливості або необхідності чогось. У французькій мові риторичні питання використовуються для підкреслення важливості чи емоційного забарвлення, а в італійській мові для вираження сумніву або невпевненості.

Отже, хоча риторичні питання є поширеним засобом виразності в багатьох мовах, їх вживання може відрізнятися залежно від мови та контексту вживання.

Крім того, риторичні питання можуть мати різні стилістичні функції в залежності від мови. Наприклад, у китайській мові риторичні питання можуть використовуватися для вираження різних стилістичних ефектів, таких як гіпербола, іронія, сарказм та інші.

За використанням риторичних питань можна також оцінити культуру та психологію мови. Наприклад, якщо риторичні питання вживаються частіше, то це може свідчити про те, що мова орієнтована на спілкування та взаємодію. З іншого боку, якщо риторичні питання використовуються рідко, то це може свідчити про більш інтровертовану культуру або мову.

Таким чином, вживання риторичних питань може відрізнятися в залежності від мови, культури та контексту вживання. Однак вони залишаються ефективним засобом виразності та комунікації, який може бути використаний для підкреслення важливих ідей, передачі емоцій та залучення уваги слухачів.



Крім того, важливо зазначити, що риторичні питання можуть відрізнитися за своєю формою в залежності від мови. Наприклад, у китайській мові риторичні питання можуть мати форму звороту, де дієслово знаходиться перед підметом, що підкреслює дію. Українська мова також може вживати таку форму риторичного питання, але це відбувається рідше, ніж у китайській мові.

У деяких мовах, наприклад, у французькій та іспанській, риторичні питання можуть включати сполучник або частку, які вказують на те, що питання є риторичним. Українська мова також може вживати частки "ж" та "чи" для вираження риторичного питання.

Використання риторичних питань в різних мовах може бути пов'язане з культурними та соціальними факторами. Наприклад, у деяких культурах вживання риторичних питань може вважатися неадекватним або невічливим, тоді як в інших культурах це може бути нормою спілкування.

У будь-якій мові використання риторичних питань може бути ефективним засобом комунікації та виразності. Вони можуть допомогти підкреслити важливі ідеї, залучити увагу слухачів та передати емоції. Однак, варто звертати увагу на культурні та соціальні особливості вживання риторичних питань у різних мовах та контекстах, щоб уникнути непорозумінь або невідповідності нормам спілкування.

Також важливо зазначити, що в різних мовах можуть існувати різні типи риторичних питань. Наприклад, в англійській мові існує тип риторичних питань, який називається "риторичне заперечення", де питання ставиться з метою очікування певної відповіді, але насправді автор не згоден з цією відповіддю. Приклад такого питання: "Чи не вважаєте ви, що це просто чудово?".

У китайській мові також існує тип риторичних питань, який називається "вислів-питання". Це питання, яке ставиться з метою висловити свою думку

або враження, а не очікувати відповіді. Приклад такого питання: "Дійсно красиво, чи не так?".

Крім того, риторичні питання можуть використовуватися в різних мовах для досягнення різних цілей. Наприклад, в англійській мові риторичні питання часто використовуються в публічних виступах, щоб залучити увагу аудиторії та підкреслити важливість думки автора. У китайській мові риторичні питання можуть використовуватися у повсякденному спілкуванні, щоб виразити свої емоції та враження.

Отже, використання риторичних питань в різних мовах може бути різним, в залежності від культурних та соціальних особливостей. Варто звертати увагу на контекст та мету вживання риторичних питань, щоб зрозуміти їхню функцію та відтворити їх відповідним чином у спілкуванні.

Використання риторичних питань може відрізнятися в залежності від жанру тексту. Наприклад, в наукових дослідженнях риторичні питання можуть використовуватися для підкреслення актуальності проблеми чи важливості дослідження, а в художній літературі для розкриття характерів та емоцій героїв.

Також важливо враховувати рівень мовленнєвої компетентності відповідної мови, адже використання риторичних питань може бути складним для людей, які ще не мають достатнього досвіду у мовленні. Наприклад, у китайській мові використання вислів-питань може бути складним для іноземців, оскільки вони не завжди знають, як використовувати цей тип питань вірно.

Отже, використання риторичних питань в мовленні може відрізнятися в залежності від мови, культурних та соціальних особливостей, жанру тексту та рівня мовленнєвої компетентності. Розуміння та вміння використовувати риторичні питання є важливими елементами комунікативної компетенції у будь-якій мові.

## **ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2**

В сучасній китайській мові риторичне питання стає все більш популярним як засіб для підкреслення суперечності між очікуваннями та дійсністю, а також для створення ефекту дослідження та підсилення емоційного впливу на слухачів.

Також було виявлено, що риторичні питання можуть мати різні форми та функції, в залежності від контексту вживання. Деякі риторичні питання використовуються для створення ефекту заперечення, тоді як інші мають на меті звернення до емоцій слухачів або створення ефекту таємниці.

У цілому, можна зробити висновок, що риторичні питання стають все більш важливим елементом комунікації в сучасній китайській мові. Їх вживання допомагає створити більш динамічну та емоційну обстановку в мовному процесі, що забезпечує більш ефективне сприйняття інформації та збільшує ефективність комунікації між співрозмовниками.

Також було виявлено, що риторичні питання можуть використовуватися в різних мовних ситуаціях, включаючи публічні виступи, дискусії, розмови та письмові тексти. Вони є ефективним засобом для підсилення впливу на аудиторію та створення ефекту здивування або захоплення.

Крім того, було виявлено, що в сучасній китайській мові риторичні питання можуть використовуватися в поєднанні з іншими стилістичними засобами, такими як перебільшення, метафори та гіпербола. Це забезпечує створення більш ефектного та запам'ятовувального мовного висловлювання.

У зв'язку з цим, можна зробити висновок, що риторичне питання є важливим елементом мовного виразу в китайській мові. Воно використовується для різних цілей та може мати різні форми та функції, залежно від контексту вживання. Використання риторичних питань може забезпечити більш ефективну комунікацію та сприяти створенню запам'ятовувальних мовних висловлювань.

Риторичні питання в китайській мові можуть бути різних типів. Наприклад, існують риторичні питання, які містять в собі імплікатури та які використовуються для передачі додаткової інформації. Інші риторичні питання мають на меті підкреслення обставини або посилення ефекту питання.

Зокрема, в китайській мові існує традиція використання риторичних питань в літературі та поезії. У поезії риторичні питання використовуються для передачі емоцій та підсилення впливу на читача. Вони можуть мати

форму прямих питань або ж бути закритими, що додає тексту загадковості та таємничості.

У світлі цих тенденцій можна зробити висновок про те, що риторичні питання є важливим елементом мовного виразу в китайській мові. Вони використовуються для передачі різних емоцій, ідеї та змісту, а також допомагають забезпечити ефективну комунікацію між співрозмовниками. Розуміння сучасних тенденцій у вираженні риторичного питання в китайській мові може допомогти вдосконалити мовленнєві навички та підвищити ефективність комунікації в китайському мовленні.

## **ВИСНОВОК**

Сучасна китайська мова має багатий арсенал способів вираження риторичних питань, які можуть бути використані для підсилення емоційного ефекту мовлення. Зазвичай ці способи базуються на використанні спеціальних партій слів або часток, які вказують на тон питання та його спрямованість.

Зокрема, у китайській мові використовуються такі способи вираження риторичного питання, як зворотне питання, питальні частки, питальні слова та інші. Кожен з цих способів має свої особливості та застосування в певних мовних контекстах.

Таким чином, можна стверджувати, що вивчення способів вираження риторичних питань в сучасній китайській мові є важливим аспектом для розуміння та використання мовлення в китайській культурі.

Крім того, важливо зазначити, що способи вираження риторичного питання в китайській мові можуть залежати від рівня формальності мовлення, соціального статусу співрозмовника та інших факторів. Наприклад, у формальних ситуаціях використовуються більш консервативні та обережні способи вираження риторичного питання, тоді як у неформальних ситуаціях можуть бути використані більш емоційні та виразні способи.

Крім того, важливо враховувати особливості китайської мови, такі як тони, кінцеві частини слів та інші, при використанні способів вираження риторичних питань. Неправильне використання цих мовних елементів може призвести до нерозуміння або неправильної інтерпретації змісту мовлення.

У цілому, вивчення способів вираження риторичних питань в сучасній китайській мові є важливим аспектом для розвитку мовленнєвих навичок та розуміння культурних особливостей Китаю. Це допоможе підвищити якість спілкування з китайськомовними співрозмовниками та розширити можливості міжкультурного спілкування та співпраці.

Зокрема, вивчення способів вираження риторичного питання може бути корисним для людей, які вивчають китайську мову як іноземну. Знання цих способів може допомогти їм краще розуміти китайське мовлення та виразно виражати свої думки у спілкуванні з китайськомовними людьми.

Також важливо зазначити, що риторичні питання є важливою складовою ефективного мовлення не лише в китайській мові, але й в будь-якій іншій мові. Використання риторичних питань може допомогти підсилити емоційну виразність мовлення, звернути увагу слухачів та долучити їх до діалогу.

Отже, вивчення способів вираження риторичного питання в сучасній китайській мові є важливою складовою розвитку мовленнєвих навичок та розуміння культурних особливостей Китаю. Знання цих способів може допомогти в ефективному спілкуванні з китайськомовними людьми та підвищити якість міжкультурного спілкування.

## **ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА**

- 1 Китайська мова. Базовий курс: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. О. Война, О. С. Воробей, О. М. Гончаренко та ін.; за ред. Н. С. Ісаєвої; худож.-оформлювач В. М. Карасик. — Харків: Фоліо, 2016. — 368 с.: іл
- 2 Ісаєва, Н. С. (2017). Літературознавча компаративістика та перспективи дослідження українсько-китайських літературних взаємин. Київ: Логос.
- 3 Курдюмов, В. А. (2005). Курс китайської мови. Теоретична граматики. Цитадель-Трейд; Лада.

- 4 Солнцев, В. М., & Солнцева, Н. В. (1978). Теоретична граматика сучасної китайської мови (проблеми морфології).
- 5 温锁林. (2013). 汉语中的语气与情态. *南开语言学*, (2), 21–29.
- 6 黄勇. (2013). 汉语助动词研究综述. *文教资料*, 32, 152–155.
- 7 Li, C. N., & Thompson, S. A. (1989). *Mandarin chinese. A functional references grammar*. University of California Press.